

Distinctio 16^a

Diuisio litere huius distinctionis

Nunc de Spiritu Sancto. Superius determinauit de missione temporali Spiritus Sancti et missione generali; hic uero determinat spirituales modos. Et diuiditur in duas: primo determinat de missione Spiritus Sancti uisibili; secundo de inuisibili, 17^a distinctione: *Iam nunc accedamus.* Prima est presentis lectionis et diuiditur in tres partes: primo proponit suum intentum; secundo comparat missionem Filii; tertia determinat quoddam incidens. Secunda ibi: *Set prius querendum est.* Tertia ibi: *HILARIUS autem uidetur dicere.* Et hec est diuisio MAGISTRI in ista lectione in generali.

[2] In speciali uero sic procedit MAGISTER et proponit primo quod duplex est missio Spiritus Sancti, sicut et Filii, una uisibilis, alia inuisibilis. Et subdit quod uisibilis missio Spiritus Sancti est apparitio uel manifestatio in corporali creatura, in qua creatura est Spiritus Sanctus sicut in signo. Demum queritur cur Filius ratione temporalis missionis dicatur Patre minor et non Spiritus Sanctus. Et respondet quod hoc ideo est, quia Filius assumpsit creaturam in qua apparuit per personalem unionem, non sic autem Spiritus Sanctus. Et subdit quod Filius per illam temporalem missionem uisibilem et a seipso et a Spiritu Sancto et ab angelis est minoratus. Vltimo dicit secundum

8 presentis] *coni.*: principalis π

4 Nunc...Sancto] Lomb., 138, 4 | Superius...generalij] cf. Lomb., 130, 25 - 137, 30 **7** Iam...accedamus] Lomb., 141, 25-26 **10** Set...est] Lomb., 139, 10 **11** Hilarius...dicere] Lomb., 141, 7 **13** proponit...15 inuisibilis] cf. Lomb., 138, 3-12 **15** Et...17 signo] cf. Lomb., 138, 13 - 139, 8 **17** Demum...22 minoratus] cf. Lomb., 139, 9 - 141, 5 **22** Vltimo...25 sunt] cf. Lomb., 141, 6-22; Hilar., *De Trin.*, IX, 54 (432, 24 - 433, 35)

HILARIUM quod licet Pater sit maior Filio propter autoritatem, Filius tamen non est minor Patre propter unitatem nature quam habet cum Patre; uerba tamen ista sane intelligenda sunt. Et in hoc stat
25 sententia, etc.

Questio prima

Vtrum Spiritui Sancto competat uisibilis missio

- [1] Circa distinctionem istam queritur primo de missione uisibili per
5 comparationem ad Personam missam, scilicet utrum Spiritui Sancto competat uisibilis missio. Et uidetur quod non, quia Filius propter naturam, in qua uisibiliter missus est, dicitur minor Patre, IOANNIS 14°: *Pater maior me est*; set Spiritus Sanctus nunquam dicitur minor Patre; ergo nunquam fuit uisibiliter missus.
- 10 2 Item per missionem persona diuina est nouo modo in creatura, set Spi. san. non fuit nouo modo in creaturis illis, in quibus uisibiliter apparuit, fuit enim tantum in illis secundum modum, quo est communiter in omnibus rebus, scilicet per essentiam presentiam, et potentiam, ergo non dicitur in illis uisibiliter missus.
- 15 [3] Si dicatur quod fuit in illis nouo modo, quia sicut in signo, contra: ratio sacramenti est quod in ipso sit Deus sicut in signo uisibili; ergo si propter esse in aliquo sicut in signo diceretur missio uisibilis, tunc in collatione cuiuslibet sacramenti esset uisibilis missio; quod non est uerum; ergo nec illud ex quo sequitur.

2 Vtrum...missio] cf. Thom., *Super Sent.*, I, 16, 1, 1 (369-372); *S.th.*, I, 43, 7
8 Pater...est] Ioh., 14, 28

- [4] Item in Veteri Testamento fiebant apparitiones diuinarum Personarum, non solum Filii et Spiritus Sancti, set Patris; sicut enim dicit AUGUSTINUS De Trinitate: *Temerarium enim est | dicere* π53rb
 quod *pater non apparuerit patribus*; set Pater nunquam legitur missus; ergo similiter Spiritus Sanctus propter signum in quo uisibiliter apparuit non potest dici missus uisibiliter. 20 25
- [5] In contrarium est quod dicit Saluator IOANNIS 16°: *Cum uenerit Paracletus, quem ego mittam uobis*, et loquitur de missione uisibiliter facta in Pentecoste, Actuum 2°, de qua rursus dicitur. I PETRI 1°: *Euangelizauerunt uobis Spiritu Sancto de celo misso*; adhuc autem sunt multe autoritates in litera. 30
- [6] Responsio. Hic sunt tria uidenda: primum est quid sit uisibilis missio; secundum est propter quid fiat uel ad quid sit utilis; et tertio apparebit ex hiis principale propositum. Quantum ad primum sciendum est quod missio uisibilis super missionem absolute dictam addit signum uisibile, ut dictum fuit in precedente distinctione. Cum 35 ergo de ratione missionis absolute sumpte sit exitus Persone a Persona ad aliquid causandum in creatura, hec omnia includit missio uisibilis et cum hoc uisibile signum ratione cuius tota missio dicitur uisibilis. Ex quo potest colligi differentiam inter apparitionem et uisibilem missionem. `Apparitio` enim dicit solam manifestationem 40 Persone diuine per signum uisibile, unde conuenire potest cuilibet Persone diuine, etiam Patri, ut allegatum est in arguendo; `missio` autem uisibilis dicit id ipsum et cum hoc exitum Persone a Persona

39 differentiam] *an scrib. differentia?*

22 Temerarium...patribus] cf. Aug., *De Trin.*, II, 17, 32 (123, 132-134)

26 Cum...uobis] Ioh., 15, 26 **28** Actuum 2°] cf. *Act.*, 2, 1-4

29 Euangelizauerunt...misso] I Petr., 1, 12 | sunt...litera] cf. Aug., *De Trin.*, II, 5, 10 (93, 117-131) **34** missio...uisibile] cf. supra, I, 15, 4

ad sanctificandum creaturam; ideo non competit nisi Personis ab alio
 45 existentibus, ut sunt Filius et Spiritus Sanctus, quorum uterque
 uisibiliter missus est: Filius quidem in natura assumpta, ut dicit
 APOSTOLUS Gal. 4°: *At ubi uenit plenitudo temporis, misit Deus Filium*
suum etc.; Spiritus uero Sanctus in columba super Christum
 apparente et linguis igneis apparentibus super Apostolos, et quam
 50 pluribus aliis signis uisibilibus, et hoc totum propter sanctificationem
 creature rationalis, ut postea magis dicitur. Et sic patet primum.

[7] De secundo est intelligendum quid omnis missio tam uisibilis
 quam inuisibilis est propter gratiam. Est autem duplex gratia, scilicet
 personalis et causalis seu uniuersalis: personalis respicit personam
 55 secundum seipsam; secunda uero respicit personam in ordine ad
 aliam. Ad primam ordinatur missio inuisibilis, que est ad solam
 sanctificationem creature cui fit missio; propter secundam fit missio
 uisibilis, quia per signum uisibile significatur quod in eo cui fit missio
 fit gratia, ut potens in alios redundare per eorum predicationem uel
 60 ministerium; ideo Christo primo et post modum Apostolis uisibilis
 missio Spiritus Sancti facta est, quia per eos gratia diffundenda erat
 in alios et ecclesia plantanda, et hoc fuit expediens.

[8] Quod patet primo sic: fides est de transcendentibus naturalem
 rationem; decuit ergo ut predicantibus fidem crederetur, quod
 65 doctrina eorum et autoritas docendi per aliquod transcendens
 rationem naturalem confirmaretur; hoc autem factum est per
 missionem uisibilem; ideo missio uisibilis fuit utilis; fuit enim quasi
 quoddam argumentum confirmans doctrinam fidei.

[9] Secundo sic: maiorem manifestationem requirit gratia secundum

47 At...suum] Paul., Gal., 4, 4 48 Spiritus...Apostolos] cf. Luc., 3, 22; Act., 2,
 3

redundantiam quam gratia secundum sufficientiam, seu causalis et 70
 uniuersalis quam gratia personalis; set ad gratiam personalem sufficit
 uisibilis missio, que intus latet; ergo gratia secundum redundantiam,
 que est causalis uel uniuersalis, requirit plus, scilicet signum sensibile;
 quod patet. Et hoc de secundo.

[10] Ex hiis apparet tertium faciliter, scilicet quod uisibilis missio 75
 competit Spiritui Sancto, sic: ecclesiastica hierarchia exemplata est a
 celesti; set in celesti hierarchia per superiores illuminantur et
 instruuntur inferiores; ergo similiter in ecclesiastica per superiores
 illuminari debent et instrui inferiores; propter quod ad significandum
 misterium gratie acceptum a talibus conuenienter debuit apparere per 80
 signum huius ministerii ostensuum, quod factum est in missione
 uisibili Spiritus Sancti.

[11] Ad primum argumentum dicendum quod Spiritus Sanctus
 propter missionem uisibilem non dicitur minor Patre, Filius tamen
 propter naturam assumptam dicitur minor Patre. Cuius ratio est quia 85
 quandocunque aliqua duo sunt unum in supposito, unum potest de
 alio predicati | in concreto et communicant sibi suas proprietates
 denominatiue; nunc est ita quod Filius assumpsit naturam humanam
 in unitate suppositi; et ideo uerum est dicere quod homo est Deus et
 Deus est homo, et sicut homo est minor Deo, sic potest dici quod 90
 Filius inquantum homo est minor Patre et seipso inquantum est
 Deus, set Spiritus Sanctus nunquam assumpsit creaturam, in qua
 apparuit in unitate Persone, set semper fuerunt distincta secundum
 supposita; propter quod ratione illius creature Spiritus Sanctus non
 potest dici minor Patre, sicut Filius ratione humane nature, quam in 95
 unitate suppositi assumpsit.

81 ministerii] *an scrib.* misterii?

[12] Ad secundum dicendum quod Persona diuina dicitur nouo modo esse in creatura uisibili, sicut in signo manifestatio inuisibilis missionis. Et quod opponitur de sacramentis, dicendum quod signa missionis non sunt preexistentia, set ad specialiter facta, res autem sensibiles sacramentales preexistunt; preterea sacramentum est signum gratie mediante humano ministerio, non sic autem signa missionis; adhuc in sacramentis non semper confertur gratia (potest enim recipiens sacramentum ponere obicem gratie), set in missione uisibili semper absque aliqua ambiguitate gratia est in illo ad quem fit missio, non solum per se, set ut potens in alios redundare.

[13] Ad aliud patet solutio ex dictis: differunt enim apparitio et missio, quia missio uisibilis ultra apparitionem includit exitum Persone a Persona, quod Patri non conuenit; et ideo Pater nunquam legitur missus, licet apparuerit quandoque.

Questio secunda

Vtrum missio Spiritus Sancti uisibilis debuerit fieri ad Christum

[1] Secundo queritur de missione uisibili per comparisonem ad illos quibus facta fuit. Et uidetur quod non debuit fieri ad Christum, quia exterior missio signum est interioris missionis inuisibilis; set ad Christum non fuit facta inuisibilis missio nisi forte in instanti sue conceptionis; ergo postea non debuit fieri ad ipsum uisibilis.

[2] Item uidetur quod deberet fieri ad prelatos nostri temporis, quia missio fit ad denotandum redundantiam gratie in aliquo ut redundet

2 Vtrum...Christum] cf. Thom., *Super Sent.*, I, 16, 1, 1 (369-372); *S.th.*, I, 43, 7

in alios per eius ministerium uel doctrinam; set prelati moderni habent officium diffundendi gratiam in alios per predicationem, sicut habebant in primitiua ecclesia; ergo ad eos deberet fieri missio uisibilis, sicut antiquitus fiebat.

[3] In contrarium est quia facta fuit super Christum in specie columbe, LUCE 3°, super Apostolos in linguis ignis, *Actuum* 2°; modo sic nihil tale fit. 15

[4] Responsio. Ex fine sumenda est ratio eorum que sunt ad finem; finis autem missionis uisibilis est cognitio plenitudinis gratie in aliquo, a quo debet in alios redundare, ut supra dictum est, et fit ut magis ei credatur. Ex hoc apparent tria per ordinem. Primum est quod missio uisibilis non debuit fieri ante aduentum Christi, et hoc sic: signum plenitudinis gratie non debuit dari ante tempus plenitudinis; set tempus plenitudinis gratie inceptum in aduentu Christi, ut patet per APOSTOLUM Ad Galatas 4°; ergo ante aduentum Christi non debuit fieri missio uisibilis, que est signum plenitudinis gratie in Christo ad quem fit; et hinc dicit AUGUSTINUS IV De Trinitate quod licet Filius et Spiritus Sanctus in Veteri Testamento apparuerint, tamen nunquam leguntur uisibiliter missi. 20 25

[5] Secundum est quod missio uisibilis modo non debet fieri. Cuius ratio est quia illius cuius probatio semel facta est non oportet probationem iterari, set ex suppositione eius procedere; set uisibilis missio erat quasi argumentum probans et confirmans doctrinam fidei (fiebat enim ut crederetur illis quibus incumbabat fidei doctrina; quod fuit ualde necessarium ad fundandum ecclesiam et ideo tunc fiebat); nunc autem non oportet hanc probationem iterari, set ex eius 30 35

15 facta...ignis] cf. Luc., 3, 22; Act., 2, 3 19 finis...redundare] cf. supra, I, 16, 1, [8]-[9] 24 tempus...Christi] cf. Paul., Gal., 4, 4 28 licet...missi] cf. Aug., De Trin., IV, 20, 29 (200, 124 - 201, 148)

suppositione procedere, precipue quia loquimur fidelibus, non infidelibus; ideo non indigemus argumentis probantibus fidem; propter quod non oportet sic fieri missionem uisibilem.

π53vb | [6] Tertium est quod non debet fieri missio uisibilis ad aliquam mulierem. Quod patet, quia missio uisibilis fit ad significandum redundantiam gratie in alios per ministerium suum siue per predicationem suam; set mulieri non licet predicare aut docere iuxta illud I Ad Timotheum 2°: *Mulierem in ecclesia docere non permitto*,
45 ergo ad mulierem non debuit fieri uisibilis missio.

[7] Creditur tamen quod beata Virgo fuit inter Apostolos in die Pentecostes, quando facta fuit eis missio Spiritus Sancti in linguis igneis, et ad ipsam tunc cum aliis facta fuit uisibilis missio ex speciali priuilegio, quia quo ad naturam corporis aliquo modo unum erat
50 cum illo per quem gratia et ueritas facta est et in omnem terram diffusa.

[8] Ad primum argumentum dicendum quod missio uisibilis signum est missionis inuisibilis, non solum pro tunc facte, set uel tunc facte uel prius; fit enim ut credatur illi ad quem fit in ipso, et per ipsum in
55 alios diffundenda; et ideo facta est Christo pro tempore quo debuit per ipsum gratia in nos diffundi, et non in instanti sue conceptionis, quando facta fuit ad eum missio inuisibilis.

Ad secundum patet solutio ex dictis in corpore solutionis.

60

Questio tertia

44 Mulierem...permitto] Paul., *I Tim.*, 2, 12; cf. *I Cor.*, 14, 34
46 beata...Pentecostes] cf. *Act.*, 1, 14

Vtrum species in quibus apparuit Spiritus Sanctus
 fuerint res uere

- [1] Tertio queritur de missione uisibili quantum ad species in quibus
 facta fuit et queritur utrum fuerint uere res. Et uidetur quod sic, quia
 spiritum ueritatis non decet aliqua fictio; set Spiritus Sanctus est
 spiritus ueritatis, IOANNIS 15°; ergo non decet quod appareat per
 aliquas species que non sunt uere res. 5
- [2] Item idem iudicium uidetur de omnibus speciebus que fuerunt in
 apparitionibus uisibilibus; set constat quod uox que audita fuit super
 Christum baptizatum et transfiguratum fuit uera uox (alioquin non
 uere immutasset auditum); ergo similiter columba que apparuit fuit
 uera columba, et sic de aliis. 10
- [3] In contrarium est quia uerus ignis uere comburit, nisi per
 miraculum impediatur, sicut legitur factum de tribus pueris,
 DANIELIS 3°; set lingue ignee que apparuerunt Apostolis non
 combusserunt aliquid, nec SANCTI dicunt in hoc fuisse miraculum;
 ergo non fuerunt uere res; quare nec alie species per eandem
 rationem. 15
- [4] Circa questionem istam uidenda sunt duo: primum est in quibus
 speciebus facta fuit uisibilis missio; secundum est de illis speciebus
 utrum fuerint uere res an non. Quantum ad primum sciendum est
 quod ex fine sumenda est ratio eorum que sunt ad finem; finis autem
 missionis uisibilis est cognitio plenitudinis gratie in aliquo a quo 20
- 25

2 Vtrum...uere] cf. Thom., *Super Sent.*, I, 16, 1, 3 (375-378); *S.th.*, I, 43, 7
 7 Spiritus...ueritatis] cf. Ioh., 15, 26 11 uox...uox] cf. Luc., 3, 21-22; 9, 34-36
 16 legitur...pueris] cf. Dan., 3, 23 et 88 24 finis...26 redundare] cf. supra, I,
 16, 1, [8]-[9] et 16, 2, [4]

debet in alios redundare, ut supra dictum est. Ex quo potest sumi ratio quare in determinatis speciebus facta est uisibilis missio hoc modo: gratia potest redundare ab aliquo in aliquos dupliciter, uno modo effectiue, alio modo per instructionem, et utroque modo
 30 Christus diffudit in nos gratiam, effectiue quidem et per modum autoritatis in quantum Deus, et per modum meriti in quantum homo.

[5] Et ad denotandum hanc redundantiam facta fuit uisibilis missio super Christum baptizatum in specie columbe, que est animal fecundum ualde, quia tunc ipse nichil accipiens a baptismo *tactu sue*
 35 *mundissime carnis uim regeneratiuam contulit aquis*, ut dicit BEDA. Christus etiam per doctrinam et predicationem diffundit in nos gratiam; propter quod facta fuit super eum missio uisibilis in nube lucida, cuius est spargere lumen suum, sicut est doctorum diffundere lumen doctrine. Et ideo tunc uox Patris intonuit super eum dicens: *Hic est*
 40 *Filius meus dilectus; ipsum audite*. Nec oportuit missionem fieri ad Christum in instanti sue conceptionis, set tunc solum, quando gratia debuit per eum in nos modis predictis redundare.

[6] Per Apostolos autem gratia erat diffundenda dupliciter: uno modo per administrationem sacramentorum; alio modo per predicationem eorum. Ratione primi facta fuit missio uisibilis ad eos
 45 in specie flatus, IOANNIS 20° ad insinuandum | diffusionem gratie per eos faciendam per administrationem sacramentorum; unde tunc dictum est eis: *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis*; ut ergo denotaretur quod talis autoritas non deueniat ad eos nisi ab influxu
 π54ra
 50 capitis, scilicet Christi, facta est missio in speciem flatus a Christo

26 sumi] *scr.*: summi π 33 baptizatum] *scr.*: batizatum π

34 tactu...aquis] cf. Beda, *In Luc.*, 3, 21 (83, 2538-2544); Lomb., *Sent.*, IV, 3, 5 (248, 10-11); *Glossa ord.*, *** 39 Hic...audite] *Luc.*, 9, 35; cf. *Matt.*, 3, 17 et 17, 5 45 fuit...flatus] cf. *Ioh.*, 20, 22 48 Quorum...eis] *Ioh.*, 20, 23

procedentis, de quo tamen an fuerit proprie missio, adhuc aliquid dicitur. Ratione autem secundi, scilicet ad denotandum diffusionem gratie per eos faciendam per modum doctrine, facta est ad eos uisibilis missio in die Pentecostes in linguis igneis ut essent *uerbis proflui et charitate feruidi*, suam et aliorum salutem zelantes, et sic patet ratio quare in predictis facta est missio uisibilis, scilicet in columba, in nube lucida, in linguis igneis et in flatu. 55

[7] Quantum ad secundum, uidelicet utrum si ille species fuerint uere res, non potest sciri per certitudinem, cum questio sit de facto (si enim esset de possibilitate, facile esset respondere; potuit enim Spiritus Sanctus apparere in uera columba uel in sola similitudine columbe, et sic de aliis); set quia queritur quid de facto fuerit, sufficit ad hoc dare probabiles persuasiones. 60

[8] Est ergo notandum quod dupliciter aliquid potest dici non uera res: uno modo, quia non est aliquid in re extra, set tantum in ymaginatione; alio modo, quia licet aliquid sit in re extra, non tamen est tale quale apparet. Si intelligatur questio primo modo, sic dicendum est quod ille species fuerunt uere res extra existentes, et non solum in ymaginatione, sicut columba fuit uera res extra et flatus Christi super Apostolos post resurrectionem fuit uerus motus aeris. 65 70

[9] De linguis autem igneis mouet AUGUSTINUS dubitationem II libro De Trinitate [9° capitulo de magnis et 16° de parujs]. Et uidetur dicere quod non refert dicere quod fuerint uere res extra animam <an> solum in ymaginatione; quod arguit ex modo loquendi Scripture, que dicit quod *apparuerunt illis dispertite lingue* 75

53 eos¹] *coni.*: eas π 72 9° ... parujs] *secl.* 74 an] *suppl.*: om. π (*an supplendum uel?*)

54 uerbis...feruidi] Hymn., *Beata nobis gaudia*, 7-8 *** 71 De...76 ignis] cf. Aug., *De Trin.*, II, 6, 11 (95, 48 - 96, 50) 75 apparuerunt...ignis] Act., 2, 3

tanquam ignis; secundum ipsum enim nomen `apparitionis` inuenitur in Scriptura Sacra quandoque pro uisionibus imaginariis et pro uisionibus rerum extra existentium; probabilius tamen tenetur quod ille lingue fuerunt uere res extra animam existentes. Cuius ratio
80 est quia ex hoc dicitur uisibilis missio, quia sit sub signo uisibili; set apparitio imaginaria non fit proprie sub signo uisibili; ergo tales res in quibus dicitur facta fuisse uisibilis missio non fuerunt solum in ymaginatione existentes.

[10] Item missio uisibilis fit ad manifestandum aliis quod abundans
85 gratia est in illis ad quos fuit uisibilis missio, ut dictum fuit; set istud non esset, nisi species in qua sit missio uisibilis esset uera res extra ymaginationem quam astantes possent uidere ac per hoc perpendere cui facta est missio. Si enim illa species esset solum in ymaginatione illius cui sit missio, astantes non possent perpendere; si autem esset
90 in ymaginatione astantium, tum eis fieret missio et non alii, quia eidem sit missio uisibilis et inuisibilis, et sic inuisibilis missio non appareret nisi tantum illi cui fieret, quod est contra finem missionis uisibilis; quare oportet dicere quod ille species fuerunt uere res extra animam existentes.

[11] Si autem intelligatur secundo modo, uidelicet utrum ille species
95 fuerint uere res tales quales apparebant, utpote quod columba apparens fuerit uera columba et sic de aliis, dicendum quod uidetur QUIBUSDAM probabiliter quod non, set fuit tantum eius *similitudo ostensa in aliqua materia* que statim expleto misterio *in pristinam*
100 *materiam est reuersa*. Et hoc posset sic persuaderi: missio uisibilis fit ad

89 si autem] *scr.*: Sautem π **90** ymaginatione] *coni.*: imagine π **99** misterio] *an scrib.* ministerio? (cf. *Thom., l.c.*: peracto officio)

98 non...100 reuersa] cf. *Thom., Super Sent., I, 16, 1, 3, ad 3 (377-378)*

hoc ut credatur illi cui sit missio tanquam habenti ministerium doctrine et predicationis; set magis uel saltem eque creditur ex hoc quod signum uisibile est quedam similitudo ostensa in aliqua materia, sicut si esset res uera qualis apparebat, uerbi gratia si fuisset uera columba que apparuit super Christum, que *peracto officio* auolasset creditum fuisset quod casu aduenisset. Ex hoc autem quod subito apparuit et peracto misterio subito disparuit magis patuit quod esset miraculum; et quamuis uera columba potuit uirtute Dei subito formari et apparere nec uolare, set subito disparere, quod plus ualuisset quam sola similitudo columbe, non bene patet. Et ideo magis decuit quod tales apparitiones fierent per rerum similitudines quam per ipsas res, et sic apparitiones bonorum angelorum fiunt in corporibus que uidentur humana et non sunt; non tamen propter hoc | est aliquod mendacium, quia tales apparitiones fiunt non ad ostendendum ueritatem rerum que apparent, set ad aliquod misterium gratie designandum.

[12] Sic in proposito non fuit falsitas nec fictio. Clarum est etiam quod uox tunc audita non fuit uera uox rei animate, ut uidebatur ex eius articulatione, licet fuit uerus sonus similis uoci humane ex determinata percussione aeris formatus.

[13] Ignis autem qui apparuit super Apostolos non uidetur fuisse uerus ignis; talis enim comburit, nisi per miraculum impediatur, ut legitur factum de tribus pueris DANIELIS 3°; ignis autem ille nichil combussit, nec in hoc dicunt SANCTI factum fuisse miraculum.

[14] Flatus in quo datus est Apostolis Spiritus Sanctus post

101 ministerium] *coni.*: mysterium π **106** subito] *coni.*: subiecto π **107** misterio] *an scrib. ministerio?* (*cf. Thom., l.c.*: peracto officio)

122 per...pueris] *cf. Dan., 3, 23 et 88*

resurrectionem potuit fuisse uera res, qualis tunc apparebat; forte tamen tunc non fuit proprie missio, set collatio cuiusdam potestatis mediante signo uisibili, sicut nunc in sacramentis; unde et eundem modum seruat ecclesia in sacerdotibus ordinandis, in sacramentis
 130 autem non dicimus fieri uisibilem missionem; quare etc.

[15] ALIIS uero uidetur quod columba que apparuit super Christum baptizatum fuit uera columba. Et hoc expresse tenet AUGUSTINUS in libro *De agone christiano*, ubi dicit sic: *Neque hec ita dicimus ut Dominum Iesum Christum dicamus uerum corpus habuisse, Spiritum autem
 135 Sanctum fallaciter apparuisse oculis hominum, set ambo illa corpora esse dicimus et credimus.* Et post predicta uerba AUGUSTINUS subdit: *Sicut non oportebat ut homines falleret Filius Dei, sic non oportebat ut falleret Spiritus Sanctus; set omnipotenti Deo, qui uniuersam creaturam ex nichilo fabricauit, non erat difficile uerum corpus columbe sine aliarum colombarum ministerio figurare, sicut
 140 non fuit ei difficile uerum corpus in utero Marie sine uirili semine fabricare, cum [tamen in] creatura corporea et in uisceribus femine ad formandum hominem et in mundo ad formandum columbam imperio Domini uoluntatique seruiret.*

[16] Ad duo prima argumenta patet solutio qui uult tenere primum modum. Secundum autem tenentes alium modum dicendum est ad
 145 argumentum in oppositum quod miraculum fuit quod ignis qui sedit super singulos discipulorum nichil combussit.

Questio quarta

133 hec] hoc *Aug.* **136** Augustinus] *scr. cum Thoma: Augustini π* **141** tamen in] *secl.*

133 Neque...142 seruiret] *Aug., De agone chr., 22, 24 (125, 8-20); cf. Thom., S.th., III, 39, 7, sed contra et resp.*

Vtrum Pater sit maior Filio

[1] Quarto queritur utrum Pater sit maior Filio. Et uidetur quod sic, per dictum HILARII in litera, qui dicit expresse quod *Pater est maior Filio*, licet *Filius non sit minor Patre*. 5

[2] In contrarium est quod dicit ATHANASIIUS in S i m b o l o quod *in hac Trinitate nichil maius aut minus*.

[3] Responso. In hac questione nulla esset dubitatio nisi propter uerba HILARII que sunt inducta in arguendo. Certum est enim quod proprie loquendo Pater non est maior Filio. Quod patet, quia secundum AUGUSTINUM et ueritatem *in hiis duntaxat bonis que non sunt magna mole idem est maius esse quod melius esse*; set in diuinis non est magnitudo molis; ergo ibi maius esse est melius esse; set in diuinis nichil est altero melius cum omnino sit ibi una summa et infinita bonitas; ergo nichil est ibi maius altero. 10 15

[4] Restat ergo solum exponere uerba HILARII. Propter quorum expositionem dicendum est quod proprie accipiendo `maioritatem` Pater non est maior Filio, ut iam probatum est et adhuc patet ex alio, quia maius et minus sunt species uel differentie inequalitatis; set inter Patrem et Filium est summa equalitas secundum ATHANASIIUM in S i m b o l o; ergo inter Patrem et Filium non est maius et minus proprie loquendo; accipiendo autem large et improprie `maius` per autoritatem originis sic Pater dicitur, licet improprie, maior Filio, quia a Patre est Filius, licet non econuerso, et eodem modo sane intelligendo Filius posset dici minor Patre, quia caret autoritate 20 25

5 Pater...Patre] cf. Hilar., *De Trin.*, IX, 54 (432, 24 - 433, 35); Lomb., 141, 7-8
7 in²...minus] *Symb. Athanasian.*, 25 (42) 12 in...esse²] Aug., *De Trin.*, VI, 8, 9
(238, 8-9) 20 inter...equalitas] *Symb. Athanasian.*, 25-26 (42)

originis in Patre, quem tamen Pater habet in Filium. Hoc autem pro tanto improprie dictum est, quia questio de inequalitate maioris ad minus nullo modo proprie potest esse questio originis quis a quo fit, set est questio quantitatis molis uel uirtutis.

30

Ad argumenta utriusque partis patet solutio ex iam dictis.